

Możliwości powstania grupy producentów żywności ekologicznej w województwie pomorskim

Sebastian Zwierz

***st. specjalista ds. grup producentów rolnych
PODR w Lubaniu, Oddział w Starym Polu***

Lubań, 10 marca 2017 r.

WSTĘP

W wiodących rolniczo krajach Unii Europejskiej od dawna istnieją tradycje w zakresie organizowania się rolników w grupy producentów rolnych, które są podstawowym ogniwem struktury rynku rolnego, zorganizowanego z udziałem producentów.

Dzięki formom wspólnego działania rolnicy taniej zaopatrują się w środki do produkcji, co prowadzi do znacznego zmniejszenia kosztów produkcji rolniczej, korzystniej sprzedają swoje produkty, przechwytyując część wartości dodanej, jaka powstaje w kolejnych etapach obrotu oraz przetwórstwa produktów, zapewniając sobie tym samym istotnie zwiększone dochody.

WSTĘP

W państwach tych funkcjonuje system organizacji zrzeszających rolników, przetwórców i handlowców. To, co ich łączy, to efektywne gospodarowanie, dzięki czemu mogą konkurować na rynkach światowych.

Obserwując doświadczenia krajów o dobrze zorganizowanym rynku produktów rolno-spożywczych zauważa się, że grupy producentów są bardzo ważnym elementem jego struktury, a także spełniają ważną funkcję w procesie obszarowej i produkcyjnej restrukturyzacji rolnictwa.

WSTĘP

Funkcjonowanie grup producentów rolnych ułatwia planowanie i dostosowanie produkcji do popytu pod względem asortymentu, ilości i jakości produktów.

Przy udziale zorganizowanych w grupy producentów rolnych lub związków plantatorów, powstają niezbędne powiązania rynkowe między producentami, przetwórcami i handlowcami, co sprzyja planowaniu podaży i stabilizacji cen.

WSTĘP

W funkcjonowaniu łańcucha gospodarki żywnościowej mówi się o tzw. **integracji pionowej i integracji poziomej**.

Integracja pionowa - jest to powiązanie pomiędzy poszczególnymi ogniwami gospodarki żywnościowej.

Polega ona głównie na zawieraniu wieloletnich umów kupna-sprzedaży przez producenta, przyczyniając się do umocnienia współpracy między dostawcą a odbiorcą produktów. Stabilizuje ona rynek, poprzez zmniejszenie ryzyka oraz prowadzi do obniżenia kosztów transakcji.

WSTĘP

Integracja pozioma – jest to powiązanie w obrębie jednego ogniwa.

Dotyczy ona w największym stopniu ogniwa producentów rolnych, których rozdrobnienie powoduje słabą pozycję na rynku.

Motywacją do współdziałania jest nie tylko możliwość wykorzystania szans na rynku, ale i obrona przed stratami wynikającymi z niedostosowania wielkości oraz jakości produkcji do potrzeb koncentrujących się podmiotów w zakresie przetwórstwa i dystrybucji oraz do oczekiwań konsumentów.

WSTĘP

W gospodarce rynkowej jednym ze sposobów obrony pozycji producentów jest zmiana sposobów uczestnictwa w rynku.

Z biernego trzeba stać się aktywnym uczestnikiem rynku, a jednym ze sposobów jest powołanie przez producentów własnych organizacji pełniących rolę integratora rozproszonych pojedynczych, często drobnych producentów.

Celem jest, aby w krótkim czasie koncentrację produkcji, zastąpić koncentracją podaży produktów o dobrej jakości i profesjonalnie wprowadzanych na rynek.

WSTĘP

Gospodarka rynkowa, w jakiej obecnie również funkcjonuje polskie rolnictwo wykazała, że indywidualne małe i średnie gospodarstwa nie znajdują stałych odbiorców na wyprodukowane towary, a rentowność i efektywność ekonomiczno-organizacyjna tych gospodarstw jest niska.

Do najważniejszych przyczyn takiego stanu rzeczy należy zaliczyć:

- duże rozdrobnienie gospodarstw,
- niejednorodność dużych partii i sezonowość sprzedaży produktów rolnych,
- anonimowość sprzedaży,
- brak reklamy produktów oraz duży udział importu niektórych produktów rolno-spożywczych i ich przetworów po zaniżonych cenach.

WSTĘP

Jednym ze sposobów pozwalających na ograniczenie bądź zniwelowanie tej niekorzystnej sytuacji jest zrzeszanie się rolników w formalnoprawne **grupy producentów rolnych**.

Formalna grupa producentów rolnych posiada swoje prawne usankcjonowanie dające prawo zawierania umów i reprezentowania interesów swoich członków, oraz jest bardziej wiarygodnym partnerem w kontaktach rynkowych.

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Aktem prawnym, określającym zasady organizowania się producentów rolnych w Polsce w grupy producentów rolnych i ich związki, jest

ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. nr 88, poz. 983, z późn. zm.).

Ustawa o grupach producentów rolnych oparta jest na wieloletniej tradycji gospodarczej, wyrażającej się współpracą rolników.

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Zgodnie z art.1 zmienionej ustawy ***o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw***, ustawa określa zasady organizowania się producentów rolnych w grupy producentów rolnych, a ich z kolei w związki.

Ustawa określa również, warunki jakie powinny spełniać grupy, aby móc korzystać z przewidzianych w ustawie form wsparcia.

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Stosownie do art. 2 ww. ustawy, osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne, które w ramach działalności rolniczej prowadzą:

- 1) gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub
- 2) dział specjalny produkcji rolnej

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

- **mogą organizować się w grupy producentów rolnych w celu:**
- dostosowania produktów rolnych i procesu produkcyjnego do wymogów rynkowych,
- wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych,
- ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności produktów rolnych,
- rozwijania umiejętności biznesowych, marketingowych oraz organizowania i ułatwiania procesów wprowadzania innowacji,
- a także ochrony środowiska naturalnego.

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 3 ust. 1 ww. ustawy, grupa producentów rolnych prowadzi działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, pod warunkiem że:

- 1) została utworzona przez producentów jednego produktu rolnego, zwanego dalej „produktem”, lub grupy produktów w celach określonych w ww. art. 2 ustawy;
- 2) działa na podstawie statutu lub umowy, zwanych dalej „aktem założycielskim” spełniających wymagania określone w art. 4 ustawy;

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

3) żaden z członków, udziałowców lub akcjonariuszy, zwanych dalej „członkami grupy”, nie może mieć więcej niż 20% głosów na walnym zgromadzeniu, zgromadzeniu wspólników lub walnym zebraniu członków, także pośrednio:

a) przez dysponowanie bezpośrednio lub pośrednio większością głosów:

– na walnym zgromadzeniu, zgromadzeniu wspólników albo walnym zebraniu członków, także jako zastawnik albo użytkownik, bądź w zarządzie innej osoby prawnej będącej członkiem grupy, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
– w spółce osobowej będącej członkiem grupy, także na podstawie porozumień z innymi osobami,

b) gdy członkowie zarządu osoby prawnej będącej członkiem grupy stanowią więcej niż połowę członków zarządu innej osoby prawnej będącej członkiem grupy;

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

- 4) coroczne przychody ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach lub działach specjalnych produkcji rolnej członków grupy stanowią więcej niż połowę przychodów grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, ze względu na które grupa została utworzona;
- 5) określi obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grup produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży;

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

- 6) każdy z członków grupy w każdym roku działalności grupy produkuje oraz sprzedaje do grupy co najmniej 80% wyprodukowanych przez siebie produktów lub grup produktów, ze względu na które grupa została utworzona;
- 7) każdy z członków grupy przynależy tylko do jednej grupy w zakresie danego produktu lub grupy produktów.

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 4 zmienionej ustawy, akt założycielski grupy oprócz wymagań określonych w odrębnych przepisach powinien zawierać w szczególności:

1) zasady przyjmowania do grupy nowych członków oraz występowania członków z grupy, przy czym minimalny okres członkostwa, który liczy się od dnia wydania decyzji o uznaniu grupy i zatwierdzeniu planu biznesowego, nie może być krótszy niż trzy lata działalności grupy, a informacja o zamiarze wystąpienia z grupy powinna być złożona na piśmie co najmniej na 12 miesięcy przed końcem danego roku działalności grupy;

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

- 2) zasady zbywania akcji lub udziałów w spółce akcyjnej lub spółce z ograniczoną odpowiedzialnością;
- 3) zasady dostarczania przez członków grupy informacji dotyczących wielkości sprzedaży i cen uzyskiwanych za produkty, z uwagi na które grupa została powołana, a są sprzedawane poza grupą;
- 4) zasady tworzenia i wykorzystywania funduszu specjalnego, o którym mowa w art. 5, jeżeli będzie on utworzony;

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

- 5) sankcje wobec członka grupy, który:
 - a) nie wypełnia nałożonych na niego obowiązków,
 - b) nie spełnia warunków określonych w art. 2 i art. 3 albo;
- 6) w akcie założycielskim mogą być również zawarte postanowienia dotyczące w szczególności:
 - a) zaopatrzenia członków grupy w środki produkcji,
 - b) zasad wspólnego użytkowania sprzętu,
 - c) promocji produktów lub grupy produktów wprowadzanych do obrotu,
 - d) przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grupy produktów.

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Rozporządzenie do ustawy o GPR

- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wykazu produktów i grup produktów, ze względu na które mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków z dn. 19 kwietnia 2016 roku (Dz. U. 27.04.2016, poz. 577)**

Zasady organizowania i działania grup producentów rolnych

Wyciąg z załącznika do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 kwietnia 2016 r (poz. 577)

Wykaz produktów i grup produktów, ze względu na które mogą być tworzone grupy producentów rolnych	Minimalna roczna wielkość produkcji towarowej wyprodukowana przez wszystkich członków grupy i sprzedana do tej grupy (w tonach, sztukach, litrach lub złotych) dla woj. pomorskiego	Minimalna liczba członków grupy producentów rolnych
1	2	3
Produkty rolnictwa ekologicznego	40 000 zł	5

Grupy producentów produktów rolnictwa ekologicznego w Polsce

- **Podlaska Spółdzielnia Producentów Ekologicznych NATURA**, Hryniewicze Duże 22, 17-100 Bielsk Podlaski (5 os. - 14-08-2008)
- **Agrotech Sp. z o.o.** (OT Gorzów Wlkp.) (10 os. - 23-11-2016)
- **Ostrowieckie stowarzyszenie producentów rolnictwa ekologicznego „Ekotel”**, ul. L. Staffa 1, 27-400 Ostrowiec Św. (39 os. - 20-05-2008)
- **Nadnidziańskie stowarzyszenie producentów rolnictwa ekologicznego „Ekonida”**, Kliszów 71, 28-404 Kije (26 os. - 27-02-2009)

Grupy producentów produktów rolnictwa ekologicznego w Polsce

- **BRZOST-EKO SPÓŁKA Z O.O.**, BRZOSTÓWKA 117, 21-107 SERNIK
(9 os. - 11-03-2009) (OT Lublin)
- **SPÓŁDZIELNIA PRODUCENTÓW ŻYWNOŚCI METODAMI EKOLOGICZNYMI "BIO-AGRO-MIX"**, DĘBY SZLACHECKIE 3, 62-613 OSIEK MAŁY
(5 os. - 08-09-2014) (OT Poznań)
- **GRUPA PRODUCENTÓW EKOLOGICZNYCH „DOLINA GRYKI” SP. Z O.O.**, UL. TYSIĄCLECIA PAŃSTWA POLSKIEGO 19, 57 – 530 MIĘDZYLESIE
(5 os. - 11-07-2012) (OT Wrocław)

Gospodarstwa zajmujące się produkcją ekologiczną w woj. pomorskim współpracujące z PODR w Lubaniu. (51 gospodarstw)

Kategorie:

- Jaja (11)
- Mięso (6)
- Miód (3)
- Owoce (21)
- Pasze (15)
- Produkty pszczele (0)
- Warzywa (17)
- Zboża (24)
- Zioła (2)
- Żywiec (27)

Zasadniczym celem stawianym grupie producentów rolnych jest zapewnienie poszczególnym członkom zbytu wyprodukowanych przez nich produktów po dobrych cenach, a także

zapewnienie maksymalnych korzyści dla członków – producentów, proporcjonalnie do ilości sprzedawanych poprzez grupę produktów, a nie w stosunku do zainwestowanego kapitału.

Przy wyborze formy prawnej organizacji grupy musimy uwzględnić kilka kryteriów, które pozwolą nam wybrać najkorzystniejsze rozwiązanie.

Powinniśmy zwrócić uwagę na następujące uwarunkowania:

- cel działania, zakres i skala przedsięwzięcia,
- możliwości finansowe uczestników grupy,
- koszty organizacji i funkcjonowania,
- wiedzę oraz stopień przygotowania merytorycznego uczestników,
- możliwościami pozyskania środków publicznych na pokrycie kosztów funkcjonowania oraz rozwój firmy,
- szczególne uwarunkowania prawne dotyczące poszczególnych form organizacyjno - prawnych.

- Wybierając formę organizacyjną grupy powinniśmy również zwrócić uwagę na bardzo ważną kwestię jaką jest fakt, czy będziemy prowadzić działalność inwestycyjną. Budowa własnej infrastruktury umożliwi nam prowadzenie wspólnej działalności oraz ułatwi przygotowanie produktu do sprzedaży. Pozwoli nam również na zapewnienie odpowiedniej jakości produktu oraz sprostanie rosnącym wymaganiom rynku co do ich jakości. Podejmując tą decyzję musimy się jednak liczyć z koniecznością zaangażowania własnych środków finansowych. Będziemy mogli jednak również korzystać z wsparcia (dotacji) na ich realizację ze środków publicznych, które są (lub będą) dostępne na ich realizację.

Formy prawne organizacji grupy:

	Spółdzielnia	Spółka z o.o.	Spółka akcyjna	Zrzeszenie	Stowarzyszenie
cel działalności	gospodarczy, ale również społeczny	dowolny	dowolny	społeczno- zawodowy, ale też gospodarczy	społeczny niezarobkowy
teren działania	bez ograniczeń	bez ograniczeń	bez ograniczeń	terytorium RP	bez ograniczeń
członkowie	osoby fizyczne i prawne	osoby fizyczne i prawne	osoby fizyczne i prawne	osoby fizyczne	osoby fizyczne
liczba członków założycieli	co najmniej 5 osób fizycznych lub 3 osoby prawne	1 i więcej	1 i więcej	co najmniej 10 osób fizycznych	co najmniej 15 osób fizycznych

Zagrożenia

Niechęć do wspólnego działania

Nieufność sąsiedzka

Brak lub zły lider

Procedury prawne

Brak wiedzy i doświadczeń

Zagrożenia

Bariera wiekowa

Różny potencjał gospodarstw członków

Niestabilny rynek zbytu

Konkurencja

Niechęć do współfinansowania

Główne funkcje spełniane przez grupy producentów rolnych:

- planowanie i dostosowanie produkcji do popytu pod względem asortymentu, ilości i jakości,
- koncentracja podaży, jako wynik koncentracji popytu na rynku,
- budowa powiązań rynkowych (grupa – przetwórcza – handel) sprzyjających planowaniu i stabilizacji podaży oraz przeciwdziałaniu nadmiernym cenom.

Korzyści dla producentów:

- poprawa konkurencyjności i budowa partnerskich kontaktów z innymi uczestnikami rynku,
- poprawa ekonomicznych efektów gospodarowania przez:
 - ograniczenie liczby pośredników,
 - dostosowanie produkcji do wymogów rynku,
 - wspólne inwestycje służące magazynowaniu, przechowywaniu i przygotowaniu produktów do obrotu handlowego,
 - wspólną promocję oraz umieszczanie produktów na rynku,
 - wieloletnie powiązania kooperacyjne z odbiorcami pozwalające na stabilizację sytuacji ekonomicznej poszczególnych gospodarstw.

Korzyści dla konsumentów:

- towar jednolity odmianowo,
- produkt spełniający standardy jakościowe,
- towar dobrze zapakowany i oznakowany,
- produkt względnie tani i o ustabilizowanej wielkości podaży.

Dziękuję za uwagę

Kontakt:

Sebastian Zwierz

PODR w Lubaniu, Oddział w Starym Polu

- tel. (0-55) 270-11-41; 797-010-684
- fax. (0-55) 270-11-62
- e-mail: s.zwierz@podr.pl